

Kis magyar világveg

Kőrösi Zoltán: *Az ítéletidő*. Jelenkor-Libri, 2016

A posztumusz kötet önmagában nem szerves, a szöveg megformáltsága szempontjából sokszor valószerűtlenül megrajzolt, kevésbé végiggondolt univerzumtöredék, ami azonban – mivel nem poétikai elvként létrehozott fragmentum – a teljességre törekszik. – Bencsik Orsolya kritikája Kőrösi Zoltán *Az ítéletidő* című könyvéről.

2016. április 21.

hirdetés

A fülszövegben is hangsúlyozott pusztulás-, apokalipszisztörténet ellenére a teremtésről való beszéd, pontosabban a teremtő beszéd, a világalkotás, a céltalan szavakkal küzdő mesélés szükségessége és felszabadító, reménykeltő ereje lenne *Az ítéletidő*, Kőrösi Zoltán posztumusz regényének egyik kimondatlan célja, de ez a rejtett ígéret mégsem valósul meg. Nem segít az ígéret beteljesületlenségén az sem, hogy a szerző a Bibliából ismert isteni teremtést is beidézi, vagy hogy gyakran tematizálja az elbeszélés, a (történet)mesélés fontosságát, illetve annak nehézségeit, akárcsak a szavak, a fényes páncélú bogarak uralhatatlanságát, birtokolhatatlanságát, mely szavak tehát csak „pörögnek és forognak, aztán meg zümmögve repülnek el, ha hozzájuk nyúlna az ember”.

Míg a korábbi Kőrösi-prózák történetközpontúsága képes volt számtalan élettörténetben, újabb és újabb személyes sorsokban, szálakban, időnkénti burjánzásokban perspektívákat mozgatni – gondoljunk csak a 2014-es *Szívlekvár* című családregényre, melyben egymást oltják ki a különböző nézőpontból elmesélt visszaemlékezések, így relativizálva a Nagy Elbeszélés, a politikai rezsimok által érvényesített Történelmi Igazság(ok) elmondásának és megismerésének a lehetőségét –, addig a kortárs magyar valóságból (is) utópiát építő legújabb regény csak felvázolja, de szerényebb eszköztárának köszönhetően képtelen kiteljesíteni ezt. A kilyukadt térképről kiesett Magyarország, a határai közé zárt, a Nagy Áramszünet, egy letűnt, régebbi kor állapotai közé visszazuhant, provinciális nemzet, a lemondó, majd újra legitim, de a történésekre továbbra is reflexió-, válasz- és cselekvésképtelen kormány stb. csupán egy izgalmasnak tűnő és anyagként sok lehetőséget magában hordozó, társadalombíráli utópia felskiccelt realitái, olyan tartópillérei, melyekre nem épül fel letagló szövegüniverzum. Hiába a Kőrösi-prózákból már ismerős világ, a szereplők és helyszínek (pl. Budapest, az Angyal és a Mester utca, a magánjellegű bordélyházak és azok angyalai, a kurtizánok, a cirkuszosok vagy egy család szereplői), akárcsak a világvegi narratívába beleszövődő nagy témák (boldogság, szerelem, vágy, történelem, erkölcs stb.), a posztumusz kötet önmagában nem szerves, a szöveg megformáltsága szempontjából sokszor valószerűtlenül megrajzolt, kevésbé végiggondolt univerzumtöredék, ami azonban – mivel nem poétikai elvként létrehozott fragmentum – a teljességre törekszik. Ráadásul Kőrösi gyakran alkalmazott módszere (a tartalmi, motivikus, mondatszintű) ismétlés, ami – szemben a repetíció egyik nagymesterének, Tolnai Ottónak magánmitológiájával duzzasztott enciklopédiájával – a szövegben (de az életműhöz képest is) nem hoz létre szemantikai módosulásokat, így (jóllehet a szerző határozott tekintettel fókuszál a cselekményvezetésre) *Az ítéletidő* helyenként önjáróvá válik.

A szavakkal kapcsolatos uralhatatlanságra vagy a nyelv utópiájára („nincsenek készen még azok a szavak, amelyekkel egy újabb történet kezdődhetne el, folytonosan új szavakká vedlenek a régiek” – 212.) pedig hiába is reflektál a szöveg, a folyamatos kudarc reménytelensége, a szorongás, a mesélés, az írás beteljesületlen vágya az írás terében nem hagy mély esztétikai nyomokat. Nem oldódik fel és válik poétikai elvvé, a regény strukturális elemévé, mint például a *Szívlekvár* Papa nevű szereplőjének gyógyító, a kislíút óriássá növesztő történetmesélésében, mely magát a szöveget is nagyra terebélyesíti. Az ítéletidő pusztulásnarratívájában a világvege csupán egy olyan – igaz, centrális – tartalmi elem, mely nyelvi szinten nem jelenít meg semmilyen bomlást, megszűnést és ehhez képest egy új világ teremtését: akárcsak a fiktiiv Budapest temetőiben eltemett, bomlásra képtelen halottakkal, „baj van” vele. (98). A Kőrösi-féle „zavarbaejtően” szép mondatok (vö. Bazsányi Sándor *Szépségek szakadatlan szöveghataga* című kritikája a 2006-os *Milyen egy női mell? Hazánk szíve* című regény kapcsán a Holmi 2007 májusi számában) ugyanolyan megmagyarázhatatlan áramlanak és röpködnek, mint a regényvilág Budapestjének valóságát és a transzcendenciát (a túlvilágot) összekötő Tölcséren keresztül, a (hamleti) „kizökkent időben” az öltönyös ördögök és a ballonkabátos, szárnyas angyalok. Ezek a mondatok azonban nemcsak szépek, hanem gyakran szentenciajellegűek is, didaktikusak, de leginkább mégiscsak üresek, pedig, tudjuk meg már a regény legelején, „a tudatlanságban nincsen szépség” (5).

A Kőrösi korábbi prózáiban még sikeres, Krúdytól eltanult és továbbított írásmód, a mesélés teremtő, embert, szöveget, világot növesztő ereje, valamint a cinkos, pikáns humor mestereinel, Balázs Attilánál és Cserna Szabó Andrásnál a bravúrosan működő, az olvasót is magával sodró elbeszélésfolyamok után, akárcsak Térey János *A Legkisebb Jégkorszak* című polifonikus antiutópiája, elmés, humoros társadalombírálat, monumentális verses regénye után *Az ítéletidő* mind nyelvében, mind formájában, megvalósulásában egy tehetséges író szerényebb vállalkozása. De ebben a kevésbé sikeres szerepet játszhatott a túlvilági ítéletet hozó ballonkabátosok – a szerző hirtelen bekövetkező, tragikus halála is.

Bencsik Orsolya

hirdetés

KAPCSOLÓDÓ ANYAGOK

- **Kőrösi Zoltán: Budapest, nőváros**
- **Kőrösi Zoltán: Hogy vagy; Hideg levegő**
- **Kőrösi Zoltán: Csatlakozás (részlet)**
- **Kőrösi Zoltán – Burger Barna: Délutáni alvás. A történet árnyéka**
- **Kőrösi Zoltán: Milyen egy női mell? Hazánk szíve**
- **Kőrösi Zoltán: Szerelmes évek. Gyávaság**
- **Kőrösi Zoltán: A hűséges férfi**
- **Kőrösi Zoltán: Csukák, Pálya**
- **Kőrösi Zoltán: Az utolsó meccs**

CÍMKÉK

Könyvfesztivál 2016 Bencsik Orsolya Kőrösi Zoltán kritika

KÖNYVFESTIVÁL 2016

Daniela Kapitánová: Hamarosan ez is olyasmi lesz, mint az opera

Volt olyan kritikus, aki elhitte, hogy ezt a szöveget egy negyvenéves, törpe növésű férfi írta, aki egy tízéves gyerek szellemi szintjén van. Szidta a kiadót, hogy megszegyenit egy szellemi fogyatékos... – *A Könyv a temetőről* szerzőjét, Daniela Kapitánóvat Juhász Katalin kérdezte.

- » **A ruszin történelem csontváza**
- » **Grecsó Krisztián: Elhallgatások, feledések és hazugságok könyve ez**
- » **Szabó Róbert Csaba: Alakváltók**

CIKK HOZZÁSZÓLÁSOK

Alexander Csinguacsuguk
Vámos Miklós: Hapci és Puskás
 :-)

Alexander Csinguacsuguk
Korrektúra – 5Pofon, ahogy a MúMú adja
 ja. tök baro. hõ..

Liszenko
Korrektúra – 5Pofon, ahogy a MúMú adja
 Ez tényleg nagyon kreatív.

hirdetés

 HOZZÁSZÓLÁS

A hozzászóláshoz be kell jelentkezned!

LITERA

- Aktuális
- Magazin
- Dossziék
- LiteraTV
- Haddszóljon
- KIA

HLO.HU

- News
- Reviews
- Portrait
- Interviews
- The Works

KÖNYVKOLÓNIA

- Könyv
- Szerző
- Kritika
- Blog
- Részlet
- Fórum

KÖNYVESBLOG

- Hírek
- Kritika
- Összeállítás
- Szövegek

ÍRÓLAP

- Bartis Attila
- Bódis Kriszta
- Darvasi László
- Esterházy Péter
- Garaczi László
- Háy János
- További írólapok

facebook

twitter

RSS

[impresszum](#)

[támogatók](#)

[partnerek](#)

[médiaajánlat](#)

[alapelvek](#)

[súgó](#)

© litera.hu Kft. 2002-2016

